

Semblança

d'Andreu M.^a Caixach de Comellas

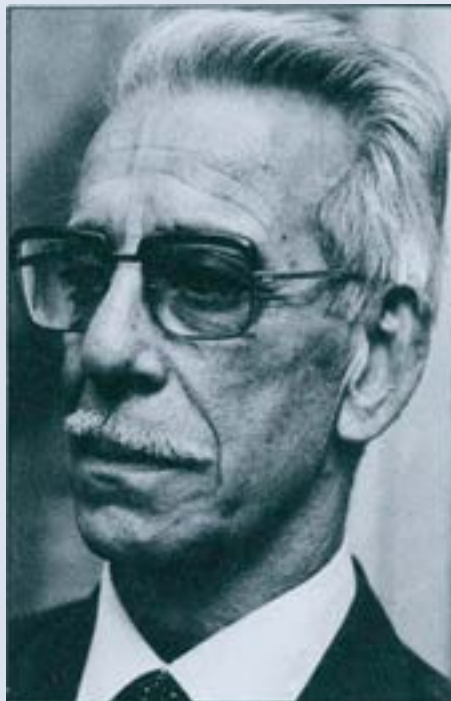
per Joan Cuscó

Avui presentem un personatge que té la seva talla. Ep! i no volem pas referir-nos a la seva alçaria, ja que ell és baix tirant a baix... Volem referir-nos a la talla humana, puix que ell en té molta i força. Ja ho anireu veient pels vostres propis ulls, perquè nosaltres ens limitarem -almenys aquesta és la nostra intenció- a revelar i comentar algunes de les seves qualitats i debilitats.

Va néixer el 20 d'agost del 1913. Va als Maristes, al carrer del Jardí i després al col·legi Valldèmia, de Mataró. Fa batxiller, però en morir el seu pare cal posar-se en el negoci familiar: la firma "Palà i Caixach" que fundaren allà l'any 1870 i "picu" el seu pare i en Salvador Palà. A la mort d'ambdós, els fills respectius continuaren tirant l'empresa endavant. Aribaren a tenir cent operaris. Estava, de sempre, dedicada a la pintura i decoració. Va assolir un prestigiós nom i feien una bona feina. Les millors cases de la ciutat i d'altres de fora sollicitaren els seus serveis. Havien decorat, entre altres, les propietats de can Ponsà, can Sempere, can Barata, can Gorina, el "Casino", cal Turull, la Caixa d'Estalvis de Sabadell, etc. En aquella empresa van començar uns aprenents a fer anar la brotxa i els pinzells: Vila Puig, Raimon Roca, González Mompert...

L'Andreu conta que va anar a dibuix amb Mn. Bosch, Joan Vilatobà, Vila Cinca i Vila Arrufat... També col·laborà amb Durancamps a fer uns murals en teles per a l'Exposició Internacional de Barcelona, l'any 1928. El seu progenitor fou un bon dibuixant i decorador i fou ell qui li va transmetre aquesta dèria per l'art. I no diem del seu soci, l'Enric Palà, qui deixà una estimable obra pictòrica, i va ser president de l'Acadèmia de Belles Arts.

Era natural, doncs, que el jove Andreu seguís aquella prestigiosa singlatura. Si bé ell reconeix que no tenia la fusta del seu pare quant a artista. Ara bé, va heretar d'ell el seu refinat gust que li va servir per poder continuar un camí professional ben reconegut. I així proseguí amb en Palà fill, fins que va quedar sol davant de l'empresa. El temps i les seves circumstàncies van obligar-lo a anar deixant pel camí tot aquell prestigi professional. L'empresa



acabà l'any passat. I així concluí aquella tasca que havia començat cent anys enrera...

S'haurà pogut deduir pel que duem esbossat que l'Andreu és una persona entesa en art. Té un paladar molt fi. I un bon nas. I bon ull. I heus ací que es va anant engrescant a adquirir dibuixos i, majorment, d'artistes catalans o, si més no, vinculats d'una manera o altra a la nostra cultura. I així, xino xano, de mica en mica ha anat omplint la pica... I les parets. I ara posseeix una de les col·leccions de dibuixos de les més interessants que hi ha a Catalunya. La seva consta de més de mil dibuixos, pertanyents a la plèiade d'artistes catalans que han fornit aquest art a casa nostra. Així, tot contemplant-los, els anotem: *Casas, Gimeno, Canals, Fortuny, Vayreda, Beltran Masés, Al-*

fred i Ricard Opiso, Benedito, Moragas, Tamburini, Mas i Fontdevila, Suñé, Gosé, Baixeras, Anglada Camarasa, Junceda, Pruna, Joan Gris, B. Mercadé, Utrillo, Durancamps, Grau Sala, Vila Arrufat, Modest Urgell, Labarta, Bagaria, Cornet, Torruella, Pons Martí, Martí Alsina, Raurich, Apel·les Mestres, Juli i Pere Borrell, Portas, C. Fernández, Vila Puig, Apa, Carlos Vázquez, Aragall, Nicanor Vázquez, Mir, Segrelles, Simonen, Inglada, Pellicer, Llaveries, Raurich, Francesc i Joan Serra, Domingo, Miró, X. Nogués, Smith, Picasso, Mompou, Pere Romeu, Colom, Umbert, Junoy, Junyent, Urrabieta Vierge, Pi de la Serra, Eusebi Planas, J.M.^a Marqués, Torné, Esquius, Tapiró, Galofré Ollé, Lola Anglada... I d'altres més. També posseeix algunes pintures, però poques. Entre els col·leccionistes de dibuixos més notables que ell coneix a casa nostra, recorda a Samaranch, Casellas i Pertegaz.

-És natural -ens explica: En proporció, el preu de les pintures no és pas igual que el dels dibuixos. Amb el mateix diner pots adquirir més dibuixos que pintures. A més a mi m'agrada molt el dibuix: aquesta es l'altra raó.

I aquesta és la seva ceba. Però no solament en té una. Ell no s'està de res i en té un bon manat. Triem-ne a l'atzar algunes. És bibliòfil. Durant la seva vida ha sabut formar tres biblioteques. Després d'una, l'altra, és clar. Després de molts anys i afanyos constituí una rica biblioteca la qual interessà als monjos de Montserrat per augmentar la que posseïen. Els la vengué. I tor seguit començà a formar la segona. Anys després va tenir una bona proposta d'En Pubill, de Barcelona, i s'en va desprendre. Però tot seguit inicià la tercera, però aquesta ja més monogràfica: dedicada majorment a llibres d'art. I en té una bona quantitat, que fa de bon veure -i millor, de bon consultar...- Té obres d'un gran valor, fins i fot algunes introbables, quasi úniques. I les ensenya amb una íntima joia. Tinc a les mans els "Contes" de Jean de la Fontaine, llibre editat per Georges Briffaut, a Paris (1928) i il·lustrat per Gerda Wegener; "Les estances", de Jean Moréas, amb catorze dibuixos de Ramon de Capmany, editat per "Hora", Barcelona (1937) i enquadrant bella-

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE

Sant Quirze, 38
Tel. 725 85 41
SABADELL

ment per Brugalla. (És una relíquia).

Contemplant com en Caixach gira els fulls de paper Xina o Japó, hom veu que és un bibliòfil sentimental. Ho és de sentimental en tot. És d'aquelles persones capaces de plorar per tu, que ja és dir força.

A part dels llibres, és un expert co-neixedor de porcel·lanes. Amb el tacte i amb la mirada ja sap descobrir-ne l'origen i la maternitat. Ha posseït excepcionals peces que s'ha venut, perquè "no puc tenir el luxe de posseir tot el que m'agrada i he tingut a les mans", ens diu.

-Jo no sóc ric -afegeix-. Millor encara: jo sóc un pobre ric. No voldria pas ésser un ric pobre.

També ha col·leccionat bastons, talles de marfils, morters antics...

-Ah! vaig tenir-ne un de morter que va pertanyer als Reis Catòlics. Era tota una filigrana. Pesava setanta quilos. Era de bronze... Puc vanar-me que vaig tenir la col·lecció més valuosa de morters antics. I també vaig haver de vendre-la... Aquestes menes de transaccions les he hagut de fer perquè si no caldria tenir el Banc d'Espanya a casa...

Mentre parlem no deixa de fumar: una cigarreta darrera l'altra. Penso que si s'hagués dedicat a col·leccionar les seves burilles no li cabrien a la casa.

També ha col·leccionat objectes de plata. I ja no vull pas trobar-li cap més ceba...

La "Tàbeta", la gata siamesa, la tenim ben aprop pesant figues...

* * *

Qui no el conegués, en entrar a casa seva podria descobrir que el nostre personatge és un monàrquic. Té retrats del pare del rei, el comte de Barcelona, i moltes fotos de la família reial. Moltes d'elles fins i tot dedicades ben cordialment. I un munt de cartes de "los grandes de España". És, el seu, un epistolari extens on s'hi recullen cartes autògrafes de personalitat rellevants d'Espanya. Hom creu que podria formar un Gotha amb tot el que guarda. Manté amistat amb un immens nombre de personatges del món de la reialesa, de l'aristocràcia, de la milícia... Alguns dels seus fills han estat apadrinats pels comtes de Barcelona, pel marquès de Sentmenat, per la comtesa de Santagel... Es tuteja amb la duquesa Cayetana de Alba, arran de l'amistat que l'unia amb el seu marit Don Luís Martínez de Irujo, fill del duc de Montellano... I perquè no vull pas fer un article de societat, no m'extendré més en aquest particular. Ara bé; hom haurà pogut



Fotos: Florenci Rial.

advertir que el nostre personatge duu el de davant del segon cognom. Això és perquè els seus avantpassats foren nobles. En el seu arbre genealògic figura un brigadier al servei d'Isabel II. El jove Andreu M.^a va casar-se amb Fran-

cisca M.^a Llove Ferrer, que descendeix de família noble valenciana. (Un oncle carnal seu fou superior de San Francisco el Grande de Madrid. Està vinculada amb el marquesat de Bolaños...) I paro la carrossa, per no dir el carro...

En Caixach, doncs, és fàcil de veure que és un monàrquic de cap a peus. I mai no ho ha amagat.

-Sóc un monàrquic molt romàntic -diu.

Podria contar substancioses anècdotes, perquè en té moltes. Els fills li demanen que escrigui les seves memòries. Diu ell que potser les escriurà més endavant. L'adverteixo que si tarda molt podria perdre-la... Doncs, sí, seria in-



RESTAURANT
Euterpe

RAMBLA, 1
SABADELL

T. 725 01 26
PARKING

teressant que les escrivís, i no ja sols per tot el que hem esbossat sobre ell, sino perquè En Caixach té una altra vessant tan o més humana: ell, durant la guerra i després, ja en la pau, ha estat un valent defensor de la justícia humana, prescindint de qualsevol militància i d'idees polítiques. Exposà la pròpia vida per salvar-ne moltes d'altres. I pot aportar testimonis irrefutables, que no és del cas contar aquí, però direm, només com a mostra, que una d'elles és la d'aquell superior de San Francisco el Grande avans citat. I fou arran d'aquesta circumstància que conegué aquella jove que esdevindria la seva esposa...

* * *

La conversa s'ha allargat i hem vist declinar la tarda a través del finestral que dóna al seu jardí. Un jardí breu i hombrívol on el propi Andreu té cura d'un cirerer, un nespri, un llimoner, camèlies, gardènies, unes palmeres japoneses i altres plantes...

"Tàbeta" s'ha desensonyat i ara s'estira, arquejant el llom mandrosament, i tot seguit surt al jardí. L'Andreu torna a encendre una cigarreta. Però no saltres ja hem acabat l'espai, que no pas el tema, puix a en Caixach li agrada de fer-la petar. Ell disfruta parlant amb els amics i fins i tot ensenyant-los la seva col·lecció de dibuixos, que fa de molt bon veure per la seva qualitat i la seva quantitat; dibuixos de cada un dels quals, pot donar tota mena d'informació. (Sembla el Ràfols...) Els autors ja són com si fossin de la família. Ara, però, ja li resulta cada cop més difícil de trobar una bona "peça" i a un preu assequible. Malgrat que és un expert i enderiat "explorador"...

I, acabant, direm que, com a monàrquic número ú local ha invitat la família reial a visitar Sabadell. Ja ho sentirem a dir... ■



SERVEI DE REPARACIONS
FOTO-CINEMA-VIDEOS-HI.FI
Advocat Cirera, 8, Dpt. 16
(Davant Ajuntament)
Telèfon 726 13 35 - SABADELL

PERFIL

És petit i carregat de ...cebes.
Cabells blanquinosos.
La volada de celles ombreja els ulls prominents.
Nassut, però té el nas fi.
Sentimental com una camèlia del seu jardí.
Fumador empedernit.
Sibarita.
Reialista.
(Ell sempre ha servit al rei...).

Questionari "Proust"

-El principal tret del meu caràcter?
-*La valentia.*
-La qualitat que prefereixo en un home?
-*La honradesa i la sinceritat.*
-La qualitat que prefereixo en una dona?
-*Igual: honradesa i sinceritat.*
-Allò que més estimo en els amics?
-*L'afecte.*
-El meu principal defecte?
-*Sóc molt impetuós.*
-La meva ocupació preferida?
-*La lectura, la música: tot el que és art.*
-El meu somni de benestar?
-*Estar rodejat de l'amor familiar i l'afecte dels amics.*
-Quina fóra la meva pitjor desgràcia?
-*La pèrdua d'un ser estimat.*
-Què voldria ser?
-*Diplomàtic.*
-On desitjaria viure?
-*On visc: Sabadell*
-Quin color prefereixo?
-*El vermell i el blau.*
-Quina flor prefereixo?
-*La camèlia.*
-Quin ocell prefereixo?
-*El passerell.*
-Els meus autors preferits en prosa?
-*Cervantes, Shakespeare, Molière, La Fontaine...*
-Els poetes preferits?
-*Carner, Bècquer, Goethe, Gabriel i Galan...*
-Els herois de ficció?
-*No en tinc.*
-Les meves heroïnes de ficció?
-*No en tinc.*
-Els meus compositors preferits?
-*Mozart, Schubert, Beethoven...*
-Els pintors predilectes?

-*Goya, Gimeno, Casas, Anglada Camarasa i els impressionistes francesos.*
-Els meus herois de la vida real?
-*El comte de Barcelona, pel qui sento veritable veneració i afecte.*
-Les meves heroïnes històriques?
-*Isabel la Catòlica, Joana d'Arc...*
-Què detesto més que res?
-*La hipocresia.*
-Quins caràcters històrics menyspreo més?
-*Els dictadors i els tirans.*
-Quin fet militar admiro més?
-*La Reconquesta.*
-Quina reforma admiro més?
-*La democràcia.*
-Quins dons naturals voldria tenir?
-*Intel·ligència, humilitat i generositat.*
-Com m'agradaria morir?
-*Com a catòlic, confortat amb els auxilis espirituals i rodejat de la família.*
-Estat present del meu esperit?
-*Molt feliç.*
-Fets que m'inspiren més indulgència?
-*Les debilitats humanes.*
-El meu lema?
-*Fidelitat als meus principis.*
-Com sóc?
-*Un sibarita.*
-(És de bon gust...)



"GALERIES
ROVIRA"

Sant Pere, 22 Tel. 726 19 59
SABADELL